

Bomen op de golfbaan, een ander verhaal

Voor veel greenkeepers zijn de bomen op de golfbaan eerder een last dan een lust. Het gras, de essentie van de baan, groeit minder goed onder bomen vanwege de concurrentie om licht, water en voedingsstoffen. Bomen geven 'rommel' in de vorm van afgefallen blad, vruchten en takjes. Maar dit wordt geen artikel over de nadelen van bomen.

Auteur: Judith Westerink

Bomen, een pre voor de golfbaan

Bomen zijn, net als de bunkers, obstakels die het spel spannender maken. Ze delen de baan in in 'kamers' waar het prettiger golfen is. Want zonder bomen meer wind en minder beschutting. Op een hete zomerdag is niets heerlijker dan tussen twee puts in de schaduw van een boom een slokje te nemen en ondertussen het veld te overzien. Bovendien brengen bomen de natuur op de golfbaan. Een course met bomen heeft meer vogels en je hebt kans een eekhoortje tegen te

komen. Mooie, grote bomen geven de course bovendien een statige uitstraling. De mooiste landgoederen worden gekenmerkt door fraaie bomenverzamelingen.

De greenkeeper, een treekeeper?

Maar je zult maar greenkeeper zijn van een baan met veel bomen. Hoe beheer je zoiets? Bomen zijn dan wel groen, maar een ander verhaal dan gras. Op de kwaliteit van het gras wordt de greenkeeper afgerekend. Het boomonderhoud lijkt een noodzakelijk kwaad. Gelukkig zijn er

specialisten op het gebied van boomverzorging die de greenkeeper veel werk uit handen kunnen nemen. Maar wat moet een greenkeeper wel weten van bomen?

Verantwoordelijk voor de veiligheid

Een paar voorbeelden. Een boom met achterstalig onderhoud kan dood hout vormen. Als zware dode takken uit de bomen breken, ontstaan gevaarlijke situaties. Soms waaien hele bomen om of breken bomen af. Meestal blijkt dat deze bomen instabiel waren door interne verrotting van het hout of de wortels, bijvoorbeeld na beschadiging met de maaimachine. De kenner kan veel aan de buitenkant zien (de 'lichaamstaal van bomen') dat kan wijzen op rot. Bovendien bestaat er specialistische apparatuur om de interne kwaliteit van stam en stamvoet te beoordelen. Het is dus aan te bevelen regelmatig, bijvoorbeeld eens in de twee jaar, je bomen te (laten) inspecteren. Zo kun je op tijd ingrijpen en gevaarlijke situaties voorkomen.

Opsnoeien

Als geen verkeer onder een boom door hoeft, zoals auto's, spelers of maaimachines, is het niet nodig om de onderste takken te verwijderen. De natuurlijke vorm van een boom in een parkachtige situatie is met takken die de grond bijna raken. Een volledig uitgegroeide boom kan prachtig zijn. Hiermee geef je de boom en het gras ook allebei hun eigen plek. Onder zo'n boom zal geen gras groeien, wat ook niet hoeft te worden onderhouden. Hier kun je het de

boom juist naar de zin maken, door bijvoorbeeld het in stand houden of het aanbrengen van een dunne strooisellaag.

Groeiplaats

Een boom heeft een uitgebreid en vertakt wortelstelsel, vaak tot buiten de kroonprojectie. Een boom kan diep wortelen, afhankelijk van de grondwaterstand, maar de meeste wortels zitten

toch vlak onder het oppervlak. Vooral op korte afstand van de stam komen soms dikke wortels aan het licht. Deze zijn erg kwetsbaar voor beschadiging tijdens het maaien. Maaien in de buurt van bomen vraagt dus om enig beleid. Ook graafwerkzaamheden kunnen bedreigend zijn voor bomen. Denk aan de aanleg van een irrigatiesysteem. Het graven van een sleuf vlak langs de stam bedreigt niet alleen de gezond-

heid, maar ook de stabiliteit van een boom! Bomen houden niet van teveel water en een overmaat aan chemische meststoffen en bestrijdingsmiddelen. Al die chemische stoffen zijn een bedreiging voor de bodemschimmels waar de boom (en overigens ook het gras) van nature mee samenleeft. Door deze mycorrhizaschimmels heeft de boom een betere weerstand tegen aantastingen en kan hij beter voedingsstoffen en water opnemen.

Lange termijn

Sommige boomsoorten, zoals eik en linde, kunnen meer dan 1000 jaar oud worden. Zo oud worden ze in Nederland niet, maar enkele honderden jaren is geen uitzondering. Binnen 100 jaar worden veel balletjes geslagen en komen en

gaan meerdere greenkeepers. Het kan dus geen kwaad vooraf goed na te denken over het planten van bomen en een plan te maken voor het beheer. In zo'n plan kan komen te staan waar bomen moeten worden geplant, waar bomen moeten worden geveld, welke bomen kunnen worden verplant naar een andere plek, welke bomen hoe vaak moeten worden gesnoeid, en wanneer de bomen worden geïnspecteerd. Ook bodemaatregelen kunnen daarin worden opgenomen, bijvoorbeeld hoeveel goede grond wordt aangebracht in de plantplaats, en hoe vaak bij welke bomen de strooisellaag wordt aangevuld.

Een specialisme

Eenvoudig snoeiwerk met de stokzaag is snel geleerd. Het planten van kleine bomen is relatief eenvoudig. Als de werkzaamheden complexer en gevaarlijker worden, bijvoorbeeld snoeien met de motorkettingzaag of klimmend snoeien, is het aan te bevelen om daarvoor mensen in te schakelen die ervoor zijn opgeleid. Boomverzorgers

zijn gespecialiseerd in het planten, verplanten en onderhoud van bomen. Als je zeker wilt zijn van de kwaliteit van het werk, kun je vragen om boomverzorgers met het TreeWorker certificaat. Ook inspectie en nader onderzoek van bomen is een vak apart. De zogenaamde VTA-methode (Visual Tree Assessment) wordt het meest toegepast door boomtechnisch onderzoekers, maar het veiligheidsonderzoek van bomen is volop in ontwikkeling. Boomtechnisch onderzoekers kunnen ook de bodemgesteldheid beoordelen in relatie tot de boom.

Compromis

Het leidt nergens toe om bomen en gras alleen te zien als tegenstelling. Uiteindelijk gaat het om de kwaliteit van de baan als geheel. Waar gras en boom elkaar in de weg zitten, moeten oplossingen worden gezocht. Het scheiden van speelveld en boomstandplaats is een mogelijkheid, maar denk ook eens aan schaduwverdragend gras. Een goed basisontwerp van de baan kan veel problemen voorkomen. Een creatief en integraal beheer doet de rest.

Bijgaand artikel is ontstaan na een demonstratiemiddag voor greenkeepers op golfclub De Hooge Graven in Ommen, die werd georganiseerd door Ton Maas van de baancommissie van de Hooge Graven in samenwerking met Larcom Groen en De Bomendienst. De demonstraties bestond onder andere uit het verplanten van eiken, het opheffen van verdichte grond, onderzoek naar de veiligheid van bomen met behulp van de picus en bewortelingsonderzoek met behulp van mycorrhizae.

Spreekers op de middag waren onder andere Thale Roosien van De Bomendienst (een onderdeel van BTL) en Jaqueline Baar van de Universiteit Wageningen.

